

4. HANCOCK, T., 2000. *Indicators of quality of life*. Social Indicators Research, 50(2), 179-194
5. LARSON, R. W., & M. H. RICHARDS, 1991. *Daily Companionship in Late Childhood and Early Adolescence: Changing Developmental Contexts*. Child Development, 62(2), 284-300.
6. OECD, 2017. *How's Life? Measuring Well-being*. Paris: OECD Publishing.
7. PATTON, G. C., et al., 2016. *Our future: A Lancet commission on adolescent health and wellbeing*. The Lancet, 387(10036), 2423-2478.
8. RAVENS-SIEBERER, U., et al., 2005. *The KIDSCREEN-52 quality of life measure for children and adolescents: Development and first results from a European survey*. Quality of Life Research, 14(10), 2267-2280.
9. REES, G., et al., 2016. *Children's Views on Their Lives and Well-being in 16 Countries: A Report on the Children's Worlds Survey 2013-14*. York: University of York.
10. VEENHOVEN, R., 2000. *The Four Qualities of Life*. Journal of Happiness Studies, 1(1), 1-39.
11. VINER, R. M., et al., 2012. *Adolescence and the social determinants of health*. The Lancet, 379(9826), 1641-1652.
12. WORLD HEALTH ORGANIZATION (WHO), 1997. *WHOQOL: Measuring Quality of Life*. [online] Dostupné na: <https://www.who.int/tools/whoqol> [11. januára 2025]

Vzdelávanie ukrajinských študentov na slovenských univerzitách, identifikácia možných vzdelávacích bariér

Ján Mičko

PhDr. ThLic., Mgr., PhD. et PhD.,

odborný asistent

Technická univerzita v Košiciach

Slovenská republika

e-mail: jan.micko@tuke.sk

Úvod. V dôsledku vojnového konfliktu na Ukrajine, od februára 2022, zaznamenala Slovenská republika zvýšený príchod ukrajinských študentov, ktorí hľadajú možnosť pokračovať vo vyššom vzdelávaní mimo domoviny. Vysoké školy na Slovensku sa v reakcii na túto situáciu pokúšajú adaptovať svoje kapacity, administratívne procesy, jazykovú a sociálnu podporu tak, aby umožnili efektívne začlenenie ukrajinských študentov do štruktúry slovenských vysokých škôl. Cieľom tohto textu je analyzovať súčasný stav, identifikovať kľúčové výzvy a vzniknuté bariéry, ako aj predstaviť vybrané adaptačné opatrenia vedúce ku kvalitnejšiemu, ale najmä k rýchlejšiemu adaptačnému procesu. Zameriame sa predovšetkým na

vysokoškolské vzdelávanie (resp. univerzitné štúdium) s ohľadom na špecifiká a potreby ukrajinských študentov, ako aj na perspektívy ďalšieho rozvoja tohto procesu na Slovensku.

Kontextuálna a štatistická stránka problému. Podľa tlačovej správy Slovenskej rektorskej konferencie bolo na Slovensku v roku 2022 a v nasledujúcich obdobiach viac ako 5 700 ukrajinských študentov, ktorí študujú na slovenských univerzitách alebo vysokých školách. Tlačová správa Slovenskej rektorskej konferencie uvádza, že v Slovenskej republike študuje viac ako 5 700 ukrajinských študentov. [3]. Uvediem príklad: Slovenská technická univerzita v Bratislave (STU) v akademickom roku 2024/2025 evidovala stav 1 883 študentov z Ukrajiny (z toho 1 779 na prvom stupni, 87 na druhom a 17 na treťom stupni) [4, p. 51]. V predchádzajúcom akademickom roku 2023/2024, mala STU 1 325 ukrajinských študentov [4, p. 52]. Tento rast dokumentuje výrazný záujem ukrajinských študentov o štúdium na slovenských vysokých školách.

Na základe správy, ktorá vzišla zo spolupráce Ministerstva školstva a prizvaných odborníkov, ktorí sa venujú otázke vzdelávania zahraničných (najmä ukrajinských) študentov, možno konštatovať, že rezort školstva vyčlenil pre akademický rok 2022/23 1,875 milióna eur na podporu prijímania ukrajinských študentov na vysoké školy a taktiež navýšil prostriedky smerujúce na podporu jazykových kurzov [10, p. 1-2]. Takisto sú realizované projekty smerujúce k podpore integrácie ukrajinských žiakov a študentov na všetkých typoch škôl [8].

Tieto údaje potvrdzujú, že téma vzdelávania ukrajinských študentov na Slovensku nie je marginálna, ale stáva sa významnou súčasťou vysokoškolského systému. Zároveň však poskytuje množstvo špecifických výziev, ktoré vyžadujú komplexné riešenie.

I. Kľúčové výzvy a možné bariéry

1. Jazyková bariéra a akademické prostredie

Jednou z najvýraznejších bariér, s ktorou sa ukrajinskí študenti stretávajú je jazyk – konkrétne sa jedná o úroveň znalosti slovenčiny (prípadne angličtiny) a

zvládnutie odborného jazyka vo vzdelávacom procese. Napriek tomu, že žiadatelia často predkladajú certifikáty o znalosti slovenského jazyka, prax ukazuje, že v priebehu semestra v odborných predmetoch nastávajú výrazné problémy: „*Študenti sa často vedia dohovoriť, ale v prípade odborných predmetov nastáva už zreteľný problém, ktorý spočíva v nepochopení odborných pojmov.*“, uvádza interná správa STU [4]. Technická univerzita v Košiciach sa zasa stretáva aj so situáciou, keď ukrajinským študentom chýbajú akékoľvek základy slovenského jazyka, pričom neovládajú ani anglický, alebo iný svetový jazyk, čo má za následok enormný tlak na vyučujúcich. Z výskumu integrácie ukrajinských žiakov v školskom prostredí vychádza, že podľa 70 % pedagógov väčšina ukrajinských detí odpovedá na položené otázky, avšak len 29 % kladie vlastné otázky, čo poukazuje na nedostatočné zapojenie a autonómiu v učení sa slovenského jazyka [7]. To svedčí o tom, že jazyková pripravenosť je v praxi nedostatočná nielen pre základné a stredné vzdelávanie, ale aj vo vysokoškolskom prostredí, kde sú požiadavky na samostatné štúdium, porozumenie odborným textom a schopnosť akademickej komunikácie na omnoho vyššej úrovni.

2. *Administratívne a uznávacie procedúry*

Pre mnohých uchádzačov z Ukrajiny je náročné naplniť aj základné administratívne požiadavky slovenských univerzít. Ide o proces od uznania zahraničných dokumentov po prihlásenie sa a zapísanie sa na konkrétnu formu a stupeň štúdia. Slovenská technická univerzita ale aj Technická univerzita v Košiciach umožnili ukrajinským uchádzačom podmienený zápis do konca septembra 2025, v niektorých prípadoch aj neskôr, práve kvôli problémom s tlačivami. To sa potom negatívne podpísalo pod priebeh výučby, nakoľko študenti neprichádzali k vytýčenému začiatku semestra, ale individuálne v priebehu nasledujúcich týždňov, čím narúšali priebeh systematickej výučby [4, p. 51]. V širšom kontexte správa *UN High Commissioner for Refugees* (UNHCR) upozorňuje na to, že prístup k stredoškolskému (a následne aj vysokoškolskému) vzdelávaniu pre ukrajinských študentov je stále výzvou: „*Prijímacie skúšky spôsobujú problémy v dôsledku*

jazykových bariér, ... otázky inklúzie sú významné aj v rámci stredoškolského vzdelávania“ [9]. Zmienené skutočnosti poukazujú na skutočnosť, že samotný vstup do vysokoškolského systému môže byť pre ukrajinských študentov omnoho zložitejší než pre domácich študentov, čo si vyžaduje nielen zvýšenú flexibilitu slovenských univerzít, ale aj väčšiu iniciatívu a pripravenosť zo strany ukrajinských uchádzačov o vysokoškolské štúdium.

3. Sociálna a psychologická podpora, inklúzia

Okrem jazyka a administratívy je dôležitým faktorom úspešnej integrácie ukrajinských študentov aj ich sociálno-psychologické začlenenie do akademickej komunity. Výskumy u žiakov a študentov všetkých typov škôl poukazujú na traumy spôsobené vojnou, 18 % učiteľov uvádzalo, že ich žiaci zažili traumy súvisiace s ruskými útokmi [3]. Hoci ide primárne o žiakov základných a stredných škôl, obdobné problémy možno očakávať aj na univerzitnej úrovni, keďže študenti prichádzajú s vážnym životným zaťažením, stratou domova či prerušovaním predchádzajúceho štúdia, čo sa prejavuje zvýšenou citlivosťou napríklad pri náhodnom použití ruského jazyka pri objasňovaní zložitých odborných pojmov pedagógom za účelom kvalitnejšieho pochopenia skúmaného problému v pedagogickom procese na vysokých školách. Sám som mal v skupine študenta z Dombasu s vystreleným okom. Univerzity ako napríklad Ekonomická univerzita v Bratislave (EUBA) či Technická univerzita v Košiciach (TUKE) [11, p. 2] preukázali, že súcit a pomoc sú dôležité. Organizovali mimoriadne štipendiá, bezplatné ubytovanie, psychologickú podporu, koučing, ubytovanie pre rodinných príslušníkov. Napriek tomu však zostáva stále aktuálnou výzvou zabezpečiť podmienky, na základe ktorých by sa ukrajinskí študenti stali plnohodnotnými súčasťami akademického života. Nielen ako recipienti podpory, ale aj ako zapojení členovia komunitnej výučby, výskumu a mimoškolských aktivít. Nesmie to však viesť ku pozitívnej diskriminácii Ukrajincov na úkor slovenských študentov. Garancia adekvátnych, rovnakých podmienok musí zostať garantovaná.

4. *Kariérne prepojenie a dlhodobejšie perspektívy*

Z hľadiska ďalšieho rozvoja štúdia a kariéry je pre ukrajinských študentov otázkou, či absolvované predmety a štúdium na slovenskej univerzite budú uznávané na ich domovskej univerzite alebo či im získaný diplom umožní vstup či už na ukrajinský, slovenský alebo celkovo európsky trh práce. EUBA vo svojom vyjadrení poznamenala: „*Najväčším otáznikom zostáva, či a v akom rozsahu budú môcť alma mater ukrajinských vysokoškolákov uznať štúdium na Slovensku*“ [1]. Z perspektívy slovenských vysokých škôl je dôležité zabezpečiť, aby štúdium ukrajinských študentov nebolo len krátkodobou odpoveďou na útek pred vojnou, ale aby malo trvalú hodnotu, akademickú, profesijnú a osobnú, čím by sa stalo komplexne zmysluplným. V opačnom prípade hrozí, že študenti budú vnímať pobyt ako dočasnú anomáliu bez strategickej hodnoty. Diplom z technických odborov na Technickej univerzite v Košiciach je akceptovaný v rámci celého priestoru EÚ, a tak sa absolventom technických fakúlt umožňuje odborne pôsobiť v celom európskom priestore. A práve tento benefit je pre mnohých ukrajinských študentov výzvou k efektívnemu prístupu k štúdiu na Technickej univerzite.

II. *Opatrenia a postupy slovenských univerzít*

1. *Finančná podpora a incentivizácia*

Ako už bolo spomenuté, rezort školstva vyčlenil významné prostriedky na podporu ukrajinských študentov vo výške 1,875 milióna eur pre vysoké školy na pokrytie nákladov spojených s prijatím ukrajinských študentov spojených s jazykovými kurzami [1; 9]. Univerzity zároveň poskytujú mimoriadne štipendiá, oslobodenie od poplatkov za podanie prihlášky alebo za ubytovanie v študentských domovoch a rôzne ďalšie výhody [3]. Tieto kroky predstavujú významnú motiváciu pre ukrajinských študentov a zároveň čiastočné vyrovnanie rozdielov v tzv. štartovacích podmienkach zahraničných študentov. Nesmieme zabúdať aj na existujúcu incentivizáciu. Ide o proces, ktorý sa snaží *motivovať* pomocou stimulov, *podnetov* alebo *pohnútok*, či už hmotných alebo nehmotných. Znamená to poskytnúť niečo, čo povzbudí k určitej činnosti alebo zvýšenému úsiliu. Často sa používa v

spojení s dosahovaním cieľov, napríklad v pracovnom prostredí, kde sa používa ako nástroj na zvýšenie výkonu a angažovanosti študentov alebo následne zamestnancov.

2. *Jazyková príprava a podporné služby*

Pre zvládnutie výuky v slovenskom jazyku na slovenských univerzitách sú kurzy slovenčiny nevyhnutné. Centrum jazykov na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici (UMB) potvrdilo, že ponúklo intenzívne dvojtyždňové kurzy slovenčiny pre ukrajinských občanov s cieľom čo najrýchlejšie sa orientovať a následne postupne etablovať v slovenskom akademickom prostredí [6]. Univerzitné pracoviská medzinárodnej mobility tiež pracujú s predmetmi v anglickom jazyku, flexibilným termínovaním skúšok a individuálnym poradenstvom pri výbere predmetov. Ekonomická univerzita (EUBA) pri tom poukázala na potrebu posúdiť, ktoré predmety sú schopní ukrajinskí študenti absolvovať bez výraznej jazykovej bariéry [1]. Pri výučbe slovenského jazyka sa výraznou mierou podieľa aj región, z ktorého študenti pochádzajú. Najlepší študenti sú zo Zakarpatskej Ukrajiny (Zakarpattia), ktorí sa aj vzhľadom na geografickú blízkosť Slovenska jazyk naučia skutočne veľmi rýchlo. Nie je to len blízkosťou prihraničného regiónu, ale aj jeho historickými a kultúrnymi väzbami a prepojeniami na bývalé Československo.

3. *Administratívna flexibilita a integrácia*

Slovenské univerzity predĺžili termíny zápisov, umožnili podmienený zápis a upravili prijímacie procesy pre ukrajinských uchádzačov v záujme zmiernenia administratívnej záťaže tohto procesu [3]. Okrem toho, univerzity zapojili poradenské služby, tlmočníkov a uvítacie stretnutia pre ukrajinských študentov, aby im čo najviac uľahčili orientáciu v novom prostredí.

4. *Sociálna integrácia a komunitné zapojenie*

Univerzity poskytujú nielen psychologickú podporu, ale aj koučing, špeciálne ubytovanie či rodinnú podporu. EUBA konkrétne uvádza psychosociálnu pomoc, ubytovanie pre rodinných príslušníkov a zbierky na pomoc [1]. Mnohé vysoké školy tiež organizujú uvítacie dni, mentorské programy, vzájomné stretnutia medzi

domácimi a ukrajinskými študentmi, aby podporili sociálnu inklúziu a znížili pocit izolácie Ukrajincov.

III. Perspektívy a odporúčania do budúcnosti

1. Posilnenie internacionalizácie a prepojenia

Jednou z možných perspektív je zaradenie ukrajinských študentov do širšieho kontextu internacionalizácie slovenských univerzít prostredníctvom programov mobility, dvojitych diplomov, spolupráce s fungujúcimi ukrajinskými univerzitami a integrovaného výučbového prostredia. Z literatúry vyplýva, že akademická mobilita je dôležitým nástrojom interkultúrnej komunikácie a formovania globálneho pohľadu študentov [3]. Aj z tohto dôvodu po nej siaha čoraz väčšie množstvo slovenských univerzít.

2. Vývoj jazykových a didaktických materiálov

Jazyková príprava ukrajinských študentov na slovenských vysokých školách je na pomerne vysokej úrovni. Mohla by však byť vylepšená prostredníctvom vývoja špecifických učebných materiálov, ktoré zohľadnia predchádzajúce vzdelanie nastupujúcich študentov, jazykové zázemie a potreby ďalšieho odborného štúdia. Aj v rámci stredoškolského vzdelávania sa vyvstáva potreba využívania multilingválnych digitálnych materiálov [7]. Z toho vyplýva odporúčanie aj pre slovenské univerzity: zamerať sa na tvorbu a vývoj špeciálnych jazykových modulov alebo tzv. pred-predmetov pre ukrajinských študentov, ktoré by im umožnili lepší vstup do odborného štúdia.

3. Zabezpečenie akceptácie a kontinuity štúdia

Aby mohli ukrajinskí študenti vnímať svoje štúdium na Slovensku ako hodnotné, je potrebné zabezpečiť uznanie a následnú akceptáciu predmetov, vytvárať možnosť pokračovať v štúdiu buď v domovskej krajine či na Slovensku, a tiež vytvoriť jasné schémy pre postupný plynulý prechod na slovenský a európsky pracovný trh. Slovenské univerzity by mali spolupracovať s ukrajinskými partnermi na vytvorení rámca vzájomnej akceptácie a vzájomne kooperovať pri podpore kariérneho poradenstva nasmerovaného k absolventom vysokých škôl.

4. *Monitorovanie a evaluácia inklúzie*

Je nanajvýš vhodné, aby univerzity v spolupráci s výskumnými inštitúciami monitorovali úspešnosť ukrajinských študentov, ich akademické výsledky, participáciu v mimoškolských aktivitách, postavenie po ukončení štúdia. Tento prístup umožní evidenciu slabých miest a bude záväzkom k trvalému zlepšovaniu podpory. Pre školské prostredie existuje výskum, podľa ktorého len 37 % ukrajinských detí po príchode na Slovensko nastúpilo do slovenských škôl, koncom apríla 2023 [3]. Analogické údaje z vysokoškolského prostredia by boli veľmi užitočné nielen pre školstvo ako celok, ale aj komplexne, pre celú spoločnosť. Ich spracovanie by si však vyžadovalo pomerne zložité personálne i materiálne opatrenia.

Záver. Vzdelávanie ukrajinských študentov na slovenských vysokých školách a univerzitách predstavuje významnú a aktuálnu tému. Ide nielen o integráciu jednotlivcov, ale aj šírenie medzinárodnej otvorenosti a celkovú medzinárodnú prezentáciu solidarity vysokoškolského systému Slovenska. Z dostupných dát a analýz vyplýva, že slovenské univerzity sa už načrtnutej výzve postupne prispôsobujú a podnikajú príslušné nevyhnutné kroky, kde napr. vyčleňujú financie, upravujú administratívu, poskytujú jazykovú a sociálnu podporu. Napriek tomu ešte stále existujú zásadné bariéry, napr. slabá jazyková pripravenosť ukrajinských študentov, administratívna zložitosť, nedostatočná sociálna integrácia a nedostatočná akceptácia (uznateľnosť) štúdia, ktoré si vyžadujú otvorený a efektívny prístup. Pre optimálne fungovanie tohto procesu je nevyhnutné pokračovať v rozvoji špecifických podporných mechanizmov, adekvátnych, funkčných prepojení so zahraničím, príprave a tvorbe jazykových modulov a pravidelnom vyhodnocovaní efektívnosti zavedených postupov v rámci štúdia. Pokiaľ sa podarí zabezpečiť, aby štúdium ukrajinských študentov nebolo iba reakciou na vzniknutú krízovú situáciu, ale plnohodnotnou súčasťou akademického života s konkrétnou reálnou perspektívou, potom slovenské univerzity môžu zo situácie profitovať nielen po finančnej či humanistickej stránke, prípadne ako akceptor situačne nastaveného systému, ale

môžu v konečnom dôsledku vystupovať ako aktívny partner v celoeurópskom vzdelávacom priestore.

Literatúra:

1. Ekonomická univerzita v Bratislave (EUBA). [online] Dostupné na: <https://www.euba.sk/> [11. 12. 2023]
 2. Filozofická fakulta BGU (publikácia). „Edukačné inštitúcie a rast počtu študentov z Ukrajiny na slovenských univerzitách“. 2023. [online] Dostupné na: [https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&sca_esv=b36809973b46a30f&q=2.+Filozofick%C3%A1+fakulta+BGU+\(publik%C3%A1cia\).+Eduka%C4%8Dn%C3%A9+in%C5%A1tit%C3%BAcie+a+rast+po%C4%8Dtu+%C5%A1tudentov+z+Ukrajiny+na+slovensk%C3%BDch+univerzit%C3%A1ch.+2023.+doi.fil.bg.ac.rs&sa=X&ved=2ahUKEwi19YLvpryQAxV60gIHHZsRHIEQgwN6BAgQEAE&biw=1869&bih=955&dpr=1](https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&sca_esv=b36809973b46a30f&q=2.+Filozofick%C3%A1+fakulta+BGU+(publik%C3%A1cia).+Eduka%C4%8Dn%C3%A9+in%C5%A1tit%C3%BAcie+a+rast+po%C4%8Dtu+%C5%A1tudentov+z+Ukrajiny+na+slovensk%C3%BDch+univerzit%C3%A1ch.+2023.+doi.fil.bg.ac.rs&sa=X&ved=2ahUKEwi19YLvpryQAxV60gIHHZsRHIEQgwN6BAgQEAE&biw=1869&bih=955&dpr=1) [17. 10. 2023]
 3. Slovenská rektorská konferencia. TS: *Slovenské univerzity podporujú ukrajinských študentov a akademikov*. 2022. [online] Dostupné na: <https://www.srk.sk/sk/aktuality/585-dalsia-pomoc-ukrajinskym-studentom-len-s-podporou-statu> [20. 10. 2025]
 4. Slovenská technická univerzita (STU). *Hodnotenie vzdelávacej činnosti 2022/2023 – 2024*. Rektorát STU, 2024. [online] Dostupné na: https://www.stuba.sk/buxus/docs/stu/uradna_tabula/vyroczne_spravy/o_cinnosti/Vyrocna_sprava_2024.pdf [23. 10. 2025]
 5. UNHCR – *Často kladené otázky o vzdelávaní a zápise študentov na Slovensku*. 2023. [help.unhcr.org](https://www.data.unhcr.org) [online] Dostupné na: <https://www.data.unhcr.org> [20. 10. 2025]
 6. Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici (UMB). *Aki sú Ukrajinci v učení sa slovenčiny?* 2022. [online] Dostupné na: <https://www.umb.sk/univerzita/verejnost-a-media/umb-v-mediach/rok-2022/april-2022/aki-su-ukrajinci-v-uceni-sa-slovenčiny-lektorka-vysvetluje-preco-im-to-ide-lepsie-ako-rusom.html> [08. 04. 2022]
 7. Národný inštitút vzdelávania a mládeže (NIVAM). *Výskum integrácie ukrajinských žiakov: „Integrácia ukrajinských žiakov vo vzdelávaní – dizajn výskumu“*. NIVAM, 2023. [online] Dostupné na: <https://nivam.sk/nivam-v-spolupraci-s-unicef-realizuje-vyskum-zamerany-na-proces-integracie-ukrajinskych-deti-a-ziakov-do-slovenskeho-vzdelavacieho-systemu-v-skolskom-roku-2022-2023/> [15. 09. 2023]
 8. Národný projekt Digitálny príspevok pre žiakov z Ukrajiny (*Ukrajinský žiak*). *Štipendiá na slovenských univerzitách*. 2023. [online] Dostupné na: <https://digitalnakoalicia.sk/ukrajinsky-ziak/> [18. 10. 2023]
 9. UNHCR: „*Prijímacie skúšky spôsobujú problémy v dôsledku jazykových bariér*“. [online] Dostupné na: <https://www.data.unhcr.org> [20. 10. 2025]
- Tlačové periodiká:
10. Denník N. *Ministerstvo školstva rozdelí vysokým školám 1,8 milióna eur na študentov z Ukrajiny*. 2022. [online] Dostupné na: <https://dennikn.sk/minuta/2774933?ref=inm> [19. 03. 2022]
 11. Košice Online. *Čoraz viac Ukrajincov chce študovať na východoslovenských univerzitách*. 2022. [online] Dostupné na: <https://www.kosiceonline.sk/coraz-viac-ukrajincov-chce-studovat-na-vychodoslovenskych-univerzitach> [21. 06. 2022]